

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Lenky Krupíčkové a Davida Hipšra v právní věci žalobce: **D. Z.**, proti žalovanému: **Krajský soud v Praze**, se sídlem náměstí Kinských 234/5, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2022, č. j. 55 A 26/2022-9,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce se žalobou domáhal toho, aby Krajský soud v Praze (dále též „krajský soud“) zrušil rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 2. 2022 nazvané „Vyrozumění o vyřazení z výběrového řízení“. Jednalo se o přípis, kterým žalovaný žalobci sdělil, že jeho přihláška byla vyřazena z výběrového řízení na pozici justičního kandidáta. Důvodem vyřazení bylo nesplnění jedné z podmínek přihlášky, a to doložení osvědčení o složení justiční zkoušky, kterou měl žalobce podle svého sdělení vykonávat až v období od 22. do 25. 2. 2022, tedy po skončení lhůty k předložení přihlášky do výběrového řízení (ta skončila 14. 2. 2022).

II.

[2] V záhlaví označením usnesením krajský soud žalobu odmítl pro nedostatek pravomoci soudů ve správním soudnictví. Vyšel přitom z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5500/2016, který se vyjádřil k povaze vztahů při výběrovém řízení na pozici justičních čekatelů dle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích) ve

znění účinném do 31. 12. 2021. Justiční čekatelé vykonávali přípravnou službu, jejímž cílem byla odborná příprava pro výkon soudce, obdobně jako justiční kandidáti v pracovním poměru založeném pracovní smlouvou. V uvedeném rozsudku Nejvyšší soud dospěl k tomu, že postup orgánů státu při výběrovém řízení na justiční čekatele není výkonem veřejné moci. Dle krajského soudu lze tento závěr vzhledem k podobnosti právní úpravy, formy výkonu přípravné služby, náplně i rozsahu kompetencí vztáhnout též na postup při výběrovém řízení na justiční kandidáty. Při realizaci výběrového řízení na justiční kandidáty tak stát vystupuje jako budoucí zaměstnavatel, který podle předem stanovených kritérií vybírá své budoucí zaměstnance. Metoda regulace v posuzovaném případě je tedy v zásadě soukromoprávní a žalovaný za stát při vzniku, trvání i ukončení pracovního poměru justičních kandidátů nevykonává vrchnostenskou správu, nýbrž činí pracovněprávní úkony. Rovněž z hlediska rozsahu samostatné rozhodovací činnosti se postavení justičního kandidáta neliší od postavení asistenta soudce a vyššího soudního úředníka, přičemž není pochyb, že vztahy týkající se výběru, vzniku a trvání pracovního poměru těchto osob jsou též soukromoprávní. Na výběrové řízení na pozici justičního kandidáta naopak nelze vzhledem k odlišnosti této pozice vztáhnout závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2018, č. j. 6 As 199/2018-71, vyslovené ve vztahu k výběru kandidáta na státního zástupce. Krajský soud zdůraznil, že v daném případě nejde o výběrové řízení na pozici soudce a že se o funkci soudce mohou ve výběrovém řízení ucházet i uchazeči s jinou právní praxí, než je odborná příprava. Přijetí na pozici justičního kandidáta tedy ještě neznamená jmenování do funkce soudce, na které nemá justiční kandidát právní nárok. Krajský soud uzavřel, že k tvrzenému zásahu do práv žalobce nedošlo rozhodnutím žalovaného či jeho předsedy v oblasti veřejné správy, ale postupem budoucího zaměstnavatele před vznikem pracovního poměru, tedy soukromoprávním úkonem. K projednání věci jsou proto příslušné civilní soudy.

III.

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl usnesení krajského soudu kasační stížností. Namítl, že srovnání s funkcí justičního čekatele není zcela případné. Výkon funkce justičního kandidáta je totiž v současné době zásadním požadavkem pro výkon funkce soudce, která je bezesporu významnou veřejnou funkcí. Výkon funkce justičního kandidáta představuje primární a zároveň nejkratší cestu ke splnění kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce soudce. Naproti tomu výkon funkce justičního čekatele má alternativu v podobě výkonu funkce asistenta soudce. Nepřijetí uchazeče o justičního čekatele tedy nepředstavuje tak významný zásah do ústavního práva na přístup k veřejným funkcím. Proto je možné v těchto případech dát soudům větší volnost při výběru justičních čekatelů do té míry, že jejich postavení by bylo srovnatelné s postavením soukromých zaměstnavatelů. Výběr justičních kandidátů má naopak svá přesná pravidla. Soudy tedy nejsou při výběru justičních kandidátů ve stejném postavení jako soukromí zaměstnavatelé a ani nejsou v rovném postavení vůči uchazečům. Podle názoru stěžovatele krajské soudy při výběru justičních kandidátů hrají pouze roli správních orgánů. Jejich pozice je srovnatelná např. se školami při organizaci závěrečných zkoušek nebo správními orgány, které rozhodují o udělení koncesí či jiných povolení. Stěžovatel shrnul, že postup krajských soudů při organizaci výběrového řízení na pozici justičního kandidáta není postupem pracovněprávním, ale jedná se o postup veřejnoprávní, v němž krajské soudy vystupují jako správní orgány, jež jsou svázány přísnými právními předpisy a které rozhodují o veřejných

pokračování

subjektivních právech. Skutečnost, že krajský soud je povinen s nejúspěšnějšími uchazeči uzavřít pracovněprávní vztah, podle stěžovatele nic nemění na veřejnoprávní povaze samotného procesu výběru justičních kandidátů. Stěžovatel proto navrhl, aby kasační soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

IV.

[4] Žalovaný podal ke kasační stížnosti vyjádření, v němž se ztotožnil se závěry krajského soudu. Dodal, že i funkce justičního čekatele dávala v minulosti mnohem privilegovanější pozici osobě, která ji vykonávala k výkonu funkce soudce. Taktéž postup výběru justičních čekatelů byl upraven obdobně jako výběr justičních kandidátů. Žalovaný proto označil kasační stížnost za nedůvodnou.

V.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Nejvyšší správní soud předeseílá, že se téměř identickou věcí téhož stěžovatele zabýval v nedávném rozsudku ze dne 28. 6. 2023, č. j. 10 As 248/2022-23. I vzhledem k tomu, že usnesení o odmítnutí žaloby jsou v obou věcech založeny na obdobných závěrech a také kasační stížnosti stěžovatele jsou v podstatě totožné, neshledal Nejvyšší správní soud v nynějším případě důvod se od právního názoru zaujatého v uvedeném rozsudku tohoto soudu odchýlit a plně jej pro tuto věc přebírá.

[8] Podle § 114 odst. 1 zákona o soudech a soudcích justiční kandidát vykonává odbornou přípravu v pracovním poměru založeném pracovní smlouvou. Za stát pracovní smlouvu s justičním kandidátem uzavírá a v pracovněprávních vztazích s justičním kandidátem jedná krajský soud. Nestanoví-li tento zákon jinak, řídí se pracovní poměr justičního kandidáta zákoníkem práce.

[9] Podle § 111 odst. 1 téhož zákona ve znění účinném do 31. 12. 2021 platilo, že justiční čekatel vykonává přípravnou službu v pracovním poměru založeném pracovní smlouvou. Za stát pracovní smlouvu s justičním čekatelem uzavírá a v pracovněprávních vztazích s justičním čekatelem za něj jedná krajský soud.

[10] Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5500/2016, z něhož krajský soud při posouzení věci vycházel, dospěl k závěru, že „*přestože je postup soudu při vyhlásování výběrového řízení na justiční čekatele a podmínky jejich výběru jsou upraveny právním předpisem, nejedná se při realizaci výběrového řízení na justiční čekatele o uplatnění státní moci a aplikaci vrchnostenského postavení vůči uchazečům o tuto pracovní pozici. Stát zde vystupuje jako budoucí zaměstnavatel, který podle předem stanovených kritérií vybírá své budoucí zaměstnance - justiční čekatele. Postavení státu vůči uchazečům o pracovní pozici je tak rovné a odpovědnost může tak plynout ze vztahů pracovněprávních či obecných předpisů.*“

[11] Proces výběru justičních čekatelů tudíž nespadá do rozsahu článku 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, ale do článku 26 Listiny základních práv a svobod (právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu), a vztah, k němuž tento proces směřuje, má pracovněprávní povahu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2018, čj. 6 As 199/2018-71).

[12] Nelze než souhlasit se závěrem krajského soudu, že výkon funkce justičního čekatele (srov. § 109 a násl. zákona o soudech a soudcích ve znění do 31. 12. 2021) je obdobný výkonu funkce justičního kandidáta (srov. § 109 a násl. zákona o soudech a soudcích ve znění od 1. 1. 2022). Stejně jako funkce justičního čekatele byla vykonávána v pracovním poměru (viz § 111 odst. 1 zákona o soudech a soudcích ve znění do 31. 12. 2021), je rovněž funkce justičního kandidáta vykonávána v pracovním poměru (viz § 114 odst. 1 zákona o soudech a soudcích ve znění od 1. 1. 2022).

[13] Pokud je funkce justičního kandidáta vykonávána v pracovním poměru, vystupuje k justičním kandidátům (resp. uchazečům o pozici justičního kandidáta) soud jako zaměstnavatel a případné spory je nutné řešit prostřednictvím pracovněprávních sporů v civilním soudnictví.

[14] Na výše uvedeném nemění nic ani to, že podle současné právní úpravy je možné se ucházet o výkon funkce soudce po absolvování funkce justičního kandidáta a k tomuto způsobu neexistuje alternativa v podobě výkonu funkce asistenta soudce jako dříve. Podstatné pro posuzovanou věc totiž je, že justiční kandidát vykonává svou funkci v pracovněprávním vztahu a při výběrovém řízení s ním soud jedná jako případný budoucí zaměstnavatel.

[15] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.). Ve věci soud rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[16] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože podle obsahu spisu mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. července 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu